

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2147 - 1037

Yatılı Ortaöğretim Okullarının Pansiyonlarında Yaşanan Sorunlara İlişkin Yöneticilerin Görüşlerinin İncelenmesi: Nitel bir araştırma

Selami Sarıduman

Gökhan Kılıçoğlu

DOI:.....

Makale Bilgileri

Yükleme:29/12/2017 Düzeltme:12/03/2018 Kabul:05/04/2018

Özet

Bu araştırmanın amacı, Bilecik ilindeki yatılı ortaöğretim okullarının yöneticilerinin, pansiyonlarda yaşanan sorunlara ve bu sorunların öğrencilere yansımalarını ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırma nitel bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Bilecik ilindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı pansiyonu bulunan 16 okul oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında örnekleme seçimine gidilmemiş, 16 pansiyon yöneticisinden 8 yönetici araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmanın verilerinin toplanmasında veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış görüşmelerden faydalanılmıştır. Veriler, içerik analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Pansiyonlarda güvenlik, öğrencilerin istenmeyen davranışları, nöbet problemleri, pansiyon binasının fiziksel ve ekipman yetersizlikleri, ödenek sıkıntısı gibi sorunların olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerde zararlı alışkanlıklar, etütlere karşı çıkma, sorumluluktan kaçma, pansiyondan izinsiz çıma vb. istenmeyen davranışlar gözlenebilmektedir. Pansiyona yeni gelen öğrenciler ise uyum sorunları, öz-bakım becerileri, aile özlemi konusunda sıkıntılar yaşamaktadır. Ayrıca pansiyonlarda yaşanan sorunlar öğrencilerde pansiyona uyum sağlayamama, akademik başarısızlık ve okul değişikliği gibi sonuçlara neden olabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yatılı okullar, Pansiyonlardaki sorunlar, Pansiyondaki öğrenciler, Pansiyon yöneticileri, Eğitim politikaları

Sorumlu Yazar : Selami Sarıduman, Teacher, Ministry of National Education, Turkey, selamisariduman33@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-5032-106X

Gökhan Kılıçoğlu, Dr., Eskişehir Osmangazi University, Turkey, gkilocoglu@outlook.com, Orcid: 0000-0002-6322-228X
Bu çalışma, Selami Sarıduman tarafından Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tezsiz yüksek lisans programı kapsamında toplanan proje verileri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

1045

Giriş

Dünyada ve özellikle Türkiye’de öğrenim çağındaki gençlerin önemli bir çoğunluğu eğitimlerini sürdürebilecek gelir yetersizliği, fırsat eşitsizliği, yaşadıkları yerin coğrafi yapısı, kültürel, sosyal ve ekonomik şartlar gibi nedenlerden dolayı, istedikleri halde eşit ve kaliteli bir eğitim imkanından yoksun kalabilmektedir. Oysa eğitimde fırsat ve imkân eşitliği ilkesine göre her bireyin eğitim alma hakkı söz konusudur. Türkiye’de ise son istatistiklere göre 6 milyonu aşkın bir nüfus kırsal kesimde yaşamaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2017) ve kırsal kesimin eğitimiyle ilgili yapılan araştırmalarda (Aksoy 2008; Cakıroğlu ve Cakıroğlu 2003; Çiftçi ve Cin, 2017; Kızılaslan, 2012; Ögdül, 2010) teknolojik ve fiziki alt yapı yetersizliği, ekonomik kaynak bulma, öğretim materyallerine ulaşma, öğretim müfredatı, ailelerin okul çalışmalarına katılımı ve çocuklarının eğitimine verdikleri önem, taşınabilir eğitim, elektrik, su ve internete erişim gibi noktalarda ciddi sorunların olduğu göze çarpmaktadır. Dolayısıyla özellikle kırsal kesimlerde yaşayan nüfus için eğitimsel, ekonomik, teknolojik, fiziki alt yapı ve ulaşım imkânlarının kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu kısıtlılığı ortadan kaldırmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) taşınabilir ve yatılı eğitim hizmetleri vermektedir. Bu doğrultuda özellikle köy, kasaba, mezra gibi kırsal kesimlerde eğitim imkanı kısıtlı, gelir düzeyi açısından dezavantajlı durumdaki öğrenciler için fırsat ve imkan eşitliğini sağlamak amacıyla ilk, orta ve lise düzeyinde yatılı eğitim veren okullar açmaktadır. Bu yatılı okulların pansiyonlarına ise öncelikli olarak gelir durumu düşük ailelerden gelen öğrenciler parasız yatılı olarak yerleştirilmektedir.

Türkiye’de ilk yatılı okulların kuruluşu Cumhuriyet’in ilk yıllarına rastlamaktadır. M. K. Atatürk 1 Mart 1923 tarihinde TBMM’nin açılış konuşmasında ilköğretimde yatılı okullara ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Bunun üzerine 1923–1933 yılları arasında bütçeleri elverişli illerde; 1933–1938 yılları arasında bucak ve ilçe merkezlerinde; 1940 yılında ise merkezi köylerde gündüzlü ve pansiyonlu okullar açılmaya başlanmıştır (Aralpınar, 1998). Günümüzde ise 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı’nın Milli Eğitim İstatistiklerine göre Örgün Eğitim veren 2.979 adet pansiyonlu okul bulunmaktadır. Bu pansiyonların toplam öğrenci kapasitesi 536.255 öğrenciyken, bu pansiyonlarda 133.917 kız öğrenci ve 135.568 erkek öğrenci kalmaktadır (MEB, 2017). Ortaöğretim Genel Müdürlüğü’ne bağlı 1.027 adet pansiyonun kapasitesi 194.841 öğrencidir. Bu pansiyonlarda paralı yatılı olarak 10.881 öğrenci kalırken; 97.235 öğrenci de parasız yatılılık hizmetinden faydalanmaktadır. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü’ne bağlı 767 adet pansiyonda ise 121 635 öğrencilik kapasite vardır. Buralarda kalan öğrencilerin 1.559’ u paralıyken, 58.656 tanesi parasız yatılılıkta barınmaktadır. Ayrıca Din Öğretimi Genel Müdürlüğü’ne bağlı 829 adet pansiyon bulunmakta ve bunlarda 123.246 öğrenciye barınma hizmeti sağlayacak kapasite mevcuttur. Ancak

bu pansiyonlarda 1.404 öğrenci paralı yatılı kalırken; 44.720 öğrenci de parasız yatılı kalmaktadır. Bilecik iline baktığımızda pansiyonlu okul sayısı 16 olarak gözükmektedir. Bu pansiyonların kapasitesi 1.930 iken 483'ü kız ve 483'ü erkek olmak üzere toplam 966 öğrencinin kaldığı görülmektedir (MEB, 2017). Görüldüğü üzere ülke çapında pansiyonlar kapasitelerinin sadece yarısını doldurmaktadır.

Pansiyonlara öğrenci alımında paralı yatılı olarak ve parasız yatılı olarak iki şekilde barınma hizmeti verilmektedir ve parasız yatılılığa kabul ile ilgili hükümler Okul Pansiyonları Kanunu [OPK] ile belirlenmiştir (MEB, 1982). Ortaöğretimin de zorunlu olmasıyla birlikte pansiyonlu ortaöğretim kurumlarının sayısı ciddi bir artış göstermiştir. Pansiyonlu okulların işleyiş biçimi diğer okullardan oldukça farklıdır. Burada kalan öğrenciler ailelerinden uzakta, kendi akran gruplarıyla 24 saatlerini birlikte geçirmektedirler (Özan, Sağlam ve Karaca, 2012). Milli Eğitim Bakanlığı'nın Okul Pansiyonları Yönetmeliğince [OPY] gereğince bu pansiyonlarda kalan öğrencilerin barınma, ısınma, yemek, harçlık, tedavi ve giyim ihtiyaçları karşılanmaktadır (MEB, 1983).

Pansiyonda kalan öğrenciler, okul saatleri dışında bütün vakitlerini pansiyonda geçirmektedirler. Aile sıcaklığının eksikliği hissedilmemesi için hem yöneticilerin hem de belletici öğretmenlerin öğrencilere karşı yakın, samimi duygularla yaklaşmaları gerekmektedir. Bu süreçte özellikle belletici öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Gündüz okulda derse giren öğretmenler, gece de belletici olarak öğrencilerin karşısına çıkmaktadır. Ancak okuldaki öğretmenlik göreviyle pansiyondaki belleticilik görevi birbirinden farklıdır. Öğretmenin pansiyondaki görev ve sorumlulukları farklılaştığı için davranışlarının da farklılaşması ve onlardan ailesinden uzakta olan öğrencilere anne, baba, ağabey, abla, rehber rolü üstlenmesi beklenmektedir. Çünkü pansiyonda kalan öğrenciler ve öğretmenler arasında okul veya sınıf içinden öte bir iletişim, etkileşim ve rol farklılığı söz konusudur.

Pansiyonlu yatılı okulların temel görevi şüphesiz öğrencilere barınma hizmeti sağlamaktır. Ancak bunun yanında öğrencilere bir ev sıcaklığı yaşatmak, onların kendilerini okula ve pansiyona ait hissetmelerini sağlamak da gereklidir (Şenol ve Yıldız, 2009). Böylece pansiyonda kalan öğrenci zamanla kendi kendine karar almayı, toplu ortamlarda nasıl davranacağını, birlikte yaşamının avantajlarını öğrenmektedir. Ancak, her ne kadar pansiyonlu okulların, eğitim öğretimde imkanları kısıtlı dezavantajlı öğrencilere fırsat ve imkan eşitliğini sağlaması adına önemli bir görevi bulursa da yaşadıkları sosyal çevreden uzaklaşıp yepyeni bir çevrede öğrenim hayatını sürdüren bu öğrenciler zaman zaman sıkıntılar yaşamaktadırlar. Türkiye'de pansiyonlarla ilgili araştırmalar (Acar, 2008; Bostan, 2005; Çokamay, Çavdar ve Çok, 2014; Karataş ve Atıcı, 2014; Şenol ve Yıldız, 2009; Yılmaz, 2012) öğrencilerin beslenme, sağlık, hijyen, sosyalleşme, harçlık, eğitim materyallerine ve teknolojiye

ulaşma, binaların bakımsızlığı, sosyal faaliyet alanı eksikliği, akranlarla çatışma, şiddet ve ders çalışma imkanları gibi hususlarda ciddi sorunlar yaşadığını göstermektedir.

Pansiyon yönetimlerinin görevi ise bu öğrencilerin yaşam ortamı olan pansiyonlarında oluşan sorunları ortadan kaldırmaktır (Aksu, 2009). Pansiyonda olumlu bir pansiyon atmosferinin oluşmasında, öğrenci velileriyle iyi ilişkiler kurulmasında, belletici öğretmenlerin gerek pansiyonla ilgili gerekse öğretimsel görevlerine bağlılıklarının ve motivasyonlarının artmasında, öğrencilerin pansiyon atmosferine alışmasında ve pansiyonda yaşanan diğer sorunların giderilmesinde, pansiyon yöneticisinin yönetsel becerilerinin ve kişilik özelliklerinin önemli bir yeri vardır. Dolayısıyla pansiyon yöneticisinin yetkinlik düzeyinin ve sorunları çözmedeki ustalığının pansiyon sağlığına ve kültürüne etkisi olduğu kaçınılmaz bir gerçektir (Balay, Kaya ve Doğu, 2012). Bu durumun sonucu olarak öğrencilerin pansiyonu, pansiyon yöneticisini ve belletici öğretmenleri sevmeleri, pansiyona karşı bağlılık oluşturmaları, pansiyonu kendi yuvaları gibi görmeleri kolaylaşmaktadır. Ancak yönetsel açıdan da pansiyon yöneticileri kaynak sıkıntısı, pansiyon binasının fiziki ve teknolojik yapısının zayıf olması, görevli öğretmen bulmakta sıkıntı yaşama, temizlik hizmetlerinin yeterli olmaması, acil durumlar için gerekli tedbirlerin alınmaması ve psikolojik sorunların çözümünde öğrencilere yardımcı olacak rehberlik faaliyetleri yapacak personelin bulunmaması gibi ciddi sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedir (Uysal, 2016). Bu noktada bu sorunların üstesinden gelinmesinde pansiyon yöneticilerine önemli görevler düşmektedir.

Anlatılanlardan da anlaşılacağı üzere birçok açıdan dezavantajlı öğrencilerin eğitimde fırsat ve imkan eşitliğini sağlamak üzere açılan yatılı okulların Türk eğitim sistemindeki yeri ve önemi büyüktür. Çünkü toplumun hangi sosyal sınıf, sosyal statü ve tabakasından olursa olsun bütün bireylerin topluma kazandırılması hem devletin zorunlu bir görevi hem de toplumsal bir gereklilik olup; her öğrenci için eşit eğitim fırsatları yaratmak ailesinden uzakta yaşayan bu gençlerin psikolojik, sosyal, eğitimsel, maddi ve manevi gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir. Bu noktada pansiyonu bulunan okulların pansiyon yönetimlerinde yaşanan sorunların ortaya çıkartılması ve bu sorunların öğrenciler açısından hangi çıktıları ortaya çıkardığının belirlenmesi Türk eğitim sisteminde yatılı okullarla ilgili problemlerin derinden incelenmesine ve çözümüne ışık tutma açısından önemlidir. Ayrıca Türkiye’de yatılı okullarla ilgili araştırmalar daha çok yatılı ilköğretim bölge okullarının (YİBO) sorunlarını ele almakta; ortaöğretim düzeyinde yatılı okulların pansiyonlarında yaşanan yönetsel ve öğrenci açısından sorunları, yönetsel sorunların öğrencilere yansımalarını ele alan araştırmalar ise sınırlıdır. Dolayısıyla bu araştırma yatılı ortaöğretim okullarının pansiyonlarında yaşanan sorunlarının daha yakından tanınmasına ve pansiyonlarla ilgili geliştirilecek politikalara yapacağı katkı açısından da değer taşımaktadır. Buradan hareketle bu araştırma yatılı ortaöğretim okullarının pansiyonlarında yaşanan yönetsel ve öğrenci

sorunlarını yöneticilerin görüşlerini inceleyerek ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Ayrıca araştırma pansiyon yöneticilerinin sorunların çözümü için neler yaptıklarını ve verdikleri kararların ne yönde değişimler meydana getirdiğini çözümlemeye çalışmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Bilecik ilindeki yatılı ortaöğretim okullarının pansiyonlarında görev yapan yöneticilerin, pansiyonlarda yaşanan sorunlara ve bu sorunların öğrencilere yansımalarına ilişkin görüşlerini belirlemektir.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim (fenomenoloji) araştırması olarak desenlenmiştir. Nitel araştırma, görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi yöntemlerle, olayların kendi doğal ortamında bütüncül ve gerçekçi bir şekilde ortaya çıkarılmasını amaçlayan araştırma türüdür (Yıldırım ve Şimşek,2005). Fenomenolojik araştırma, farklı bireylerin bir fenomen hakkındaki bireysel yaşam deneyimlerini ele almaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda araştırmacılar yatılı ortaöğretim okullarının pansiyonlarında görev yapan yöneticilerin, pansiyonlardaki kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte, onları görüşlerini incelemektedir (Creswell, 2013).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Bilecik ilindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı pansiyonu bulunan 16 okul oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında örnekleme seçimine gidilmemiş, tüm araştırma evrenine ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda çalışma grubuna dahil edilen 16 pansiyon yöneticisiyle görüşülmüş; ancak 8 yöneticisi araştırmaya gönüllü olarak katılabileceğini ifade etmiştir. Dolayısıyla araştırmanın çalışma grubunu Bilecik ilindeki pansiyonlu okullarda görev yapan 8 pansiyon yöneticisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan katılımcıların 2'si kadın, 6'sı erkektir. Katılımcıların yaşları, 26-45 yaşları arasında değişmekte ve çalıştıkları okullarda 2 ile 15 yıl arasında görev yapmaktadır. Ayrıca katılımcılar müdür ve müdür yardımcısı olarak Fen, Anadolu, Sağlık Meslek ve İmam Hatip liselerinde görev yapmaktadır. Katılımcıların gizliliği içinse kadın katılımcılar KY1, KY2 olarak; erkek katılımcılar EY1, EY2 olarak kodlanmıştır. Tablo 1.'de katılımcıların görev yaptıkları okullar ve pansiyonların fiziki koşulları ve kapasitelere ilişkin bilgi verilmektedir.

Tablo 1. Pansiyonların fiziki koşulları ve kapasiteleri

Yöneticinin Adı	Öğrenci sayısı	Odaların kapasitesi	Okul Türü
Hakan (EY1)	75	7-10	İmam Hatip Lisesi
Mehmet (EY2)	83	6	Sağlık Meslek Lisesi
Aslı (KY1)	80	6	İmam Hatip Lisesi
Serhat (EY3)	150	6	Fen Lisesi
Necati (EY4)	110	6	Anadolu Lisesi
Aysun (KY2)	93	6	Anadolu Lisesi
Mustafa (EY5)	76	6	İmam Hatip Lisesi
İsmail (EY6)	90	8-10	Anadolu Lisesi

Tablo 1’de ise araştırmaya katılan 8 pansiyonun 6’sında odaların altışar kişilik olduğu ve 2 pansiyonun odalarında 7 ila 10 öğrencinin kaldığı görülmüştür. Odalardaki öğrenci sayısı 6’dan fazla olan bu iki pansiyonda eski koğuş sistemi mevcuttur ve öğrenciler ranzalarda yatmaktadırlar. Diğer pansiyonlarda ise öğrenciler baza yataklarda yatmaktadırlar.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanmasında veri toplama tekniği olarak yarı yapılandırılmış görüşmelerden faydalanılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılmasının amacı, katılımcıların vermiş oldukları cevaplara ek sorular sorarak konuyu derinlemesine incelemektir. Ayrıca araştırmada katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden önce yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuş ve form hakkında nitel araştırma konusunda uzman bir akademisyenden görüş alınmıştır. Katılımcılara yöneltilen 18 maddeden oluşan görüşme soruları açık uçlu sorular olup; pansiyonlardaki yönetsel problemleri ve bu problemlerin öğrencilere yansımalarını katılımcıların öz tecrübeleriyle açığa çıkarmayı amaçlayan sorulardır. Ayrıca görüşme soruları, katılımcıların yaşadığı tecrübelerini, yaşanan sıkıntılarda verdikleri tepkileri, sorunların çözümü için yaptıkları yenilikleri, sorunsuz pansiyon ortamı için neler yapılması gerektiği konusunda fikirlerini açıklamalarını isteyen sorulardan oluşturulmuştur.

Katılımcılarla görüşmeler 2017-2018 eğitim öğretim yılının birinci döneminde (Kasım-Aralık aylarında) yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Bir katılımcı dışında diğer katılımcılar ses kaydı yapılmasına izin vermiş ve tüm görüşmeler yöneticilerin müsait olduğu bir zaman diliminde makamlarında gerçekleştirilmiştir. Ses kaydı istemeyen katılımcının verdiği yanıtlar yazılı olarak not edilmiş görüşmenin sonucunda tutulan notlar gösterilerek eklemek ve düzeltmek istedikleri noktalar sorulmuştur. Katılımcı olan yöneticiler soruları samimiyetle cevaplamışlardır ve görüşmelerin süresi ise ortalama 30 dakika sürmüştür.

Verilerin analizi. Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi sürecinde; (i) verilerin kodlanması, (ii) temaların oluşturulması, (iii)

temaların düzenlenmesi (*iv*) bulguların yorumlanması aşamaları izlenmiştir (Corbin ve Strauss, 2007). Araştırmada öncelikle katılımcıların görüşmelerde verdikleri yanıtlar araştırmanın amacı ve soru başlıkları dikkate alınarak kodlanmış ve ardından temalar oluşturulmuştur. Kodlama işleminden sonra elde edilen kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri belirlenmiş ve kodlanan verilerin, düzenlenen temalara yerleştirilmesi ile sürece devam edilmiştir. Verilerin analizinin son aşamasında ise bulgular yorumlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın iç geçerliği için katılımcılarla görüşmeler uzun tutulmuş ve çalışmanın sonuçları katılımcılarla paylaşarak katılımcı teyidi yapılmıştır. Araştırmanın dış geçerliliği için katılımcılardan elde edilen veriler sunulurken doğrudan alıntılarla ayrıntılı betimlenme yapılmasının yanı sıra yöntem bölümünde, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin çözümlenmesi süreçlerindeki işlemlere ayrıntılı olarak yer verilmiştir (Creswell, 2013; Glesne, 2016). Araştırmanın tutarlılığını (iç güvenirlilik), sağlamak üzere kod ve temalar, nitel araştırma konusunda uzman bir öğretim üyesine temaları yeniden kodlaması amacıyla verilmiştir. Ayrıca araştırmacıların üzerinde uzlaşmadığı kod ve temalar tartışılarak yeniden yapılandırılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde katılımcılarla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda ulaşılan sonuçlar tablolaştırılarak sunulmuştur. Katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan birinci soruya verdikleri cevaplar Tablo 2’de verilmiştir

Tablo 2. *Pansiyonda görev yapan öğretmenlerin davranış özellikleri*

	İstekli nöbet tutan öğretmen	İsteksiz nöbet tutan öğretmen
Hakan (EY1)	Görev konusunda bilgili	Göreve dair bilgisi az, fiziki yapı
Mehmet (EY2)	Öğrenciyi sahiplenme	Saati doldurma
Aslı (KY1)	Özverili çalışma	Sorumluluktan kaçınma
Serhat (EY3)	Yönetim ve öğretmen iletişimi güçlü	Görmezden gelme
Necati (EY4)	Maddi sıkıntı çeken	Maddi sıkıntısı olmayan
Aysun (KY2)	İşini severek yapan	Zorunlu ama sorumluluk sahibi
Mustafa (EY5)	Maddi sıkıntı çeken	Sorumluluktan kaçınma
İsmail (EY6)	Öğrenciyle yakın ilişki kuran	Odasına kapanan

Tablo 2 incelendiğinde yöneticiler, pansiyonlarda görev yapan belletici öğretmenleri nöbetlerini istekli ve isteksiz tutan olarak ikiye ayırmakta ve bu öğretmenler arasında farklılıklar olduğunu belirtmektedirler. Davranış farklılıklarının yanında nöbet tutma sebebi konusunda da nöbeti daha çok maddi destek için, istekli olmasa bile tutan öğretmenlerin olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca öğretmenlerin nöbet tutmak istememelerinin en büyük sebebi olarak sorumluluk almak istememeleri gösterilmiştir.

İstekli nöbet tutan öğretmenlerin pansiyon yaşantısına alışmış, öğrencilerle anlaşmayı bilen ve onların sorumluluğunu almaktan kaçınmayan öğretmenler olduğu belirtilmiştir. Ayrıca nöbet tutmanın verdiği sorumluluklara alışkın, nerede ne yapması gerektiğini bilen öğretmenlerin istekli oldukları belirtilmiştir. Özellikle fen lisesinde nöbet tutan öğretmenlerin ise daha istekli olduğu, buna sebep olarak da çalışkan, bir hedefi olan öğrencilerin pansiyon kurallarına daha iyi uyum sağladığı ve sorumluluklarını bilip ona göre davrandıkları vurgulanmıştır.

Pansiyonlu okullarda görev yapan öğretmenlerin yönetmelik gereği nöbet tutmaları zorunludur (MEB, 1983). Bu sebeple isteksiz olarak nöbet tutan öğretmenlerin bu işi zorunluluktan dolayı yaptıkları belirtilmiştir. Ayrıca fiili olarak orada buldukları, saati doldurmaya çalıştıkları ve bir an önce sorumluluk alanından uzaklaşmak istedikleri belirtilmiştir.

Araştırma da görüşme yapılan yöneticilerden EY3 istekli ve isteksiz nöbet tutan öğretmenler arasındaki davranış farklarını şu şekilde açıklamaktadır:

“ İstekli ve isteksiz nöbet tutan öğretmenler arasında davranışsal olarak uçurum var, isteksiz nöbet tutan öğretmenlerden verim alamıyoruz. Zorunlu olarak yapıldığı için belletici odasının dışına çıkmıyorlar, özveri olmadan, öğrenciye temas etmeden, onların arasına girmeden saati dolduruyorlar. Bu sebeple mümkün olduğunca nöbet tutma konusunda isteksiz olan öğretmenlere asgari düzeyde nöbet görevi veriyoruz.”

Katılımcıların pansiyonlarda alınan güvenlik önlemlerine dair görüşleri ise Tablo 3.'de belirtilmektedir.

Tablo 3. Pansiyonlardaki güvenlik önlemleri

Güvenlik önlemleri	n
Güvenlik kamerası	8
Kapıların kilitlenmesi	8
Demir parmaklıklar	8
Belletmen öğretmenler	8
Yoklamalar	8
Velinin aranması	8
Polis devriyesi	3

Yöneticilerin üzerinde durduğu sorun alanlarından biri olarak **güvenlik** gelmektedir. Katılımcılara pansiyonun güvenliğine dair hangi güvenlik önlemlerini aldıkları sorulduğunda ise Tablo 3'de görüleceği üzere güvenlik önlemlerinin bütün pansiyonlarda benzerlik gösterdiği görülmektedir. Araştırmada katılımcıların tümü pansiyonların tamamıyla güvenli olmadığını ve özellikle pansiyonlarında bir **güvenlik görevlisinin olmadığını** belirtmişlerdir.

Pansiyonlu okullarda ders bitiminde belletici öğretmenin pansiyona gelip akşam yemeğinden sonra öğrencileri pansiyona alıp, kapıları kilitleyip, yoklama alarak güvenlik işlemlerini gerçekleştirdiği belirtilmiştir. Yoklamada eksik çıkan öğrenciye ve velisine ulaşılmaya çalışıldığı, eğer

velinin bilgisi dışındaysa eksik öğrencinin polise haber verildiği belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin pansiyondan izinsiz çıkmasını engellemek için ilk katlarda demir parmaklıklar olduğu ve pansiyona giriş çıkışı izleyen güvenlik kameralarının olduğu belirtilmiştir.

Pansiyon güvenliği konusunda EY2 “ *Bizim pansiyon hiç güvenli değil, yangın merdiveni bile yok. Tek bir girişi var, Allah korusun bir felaket olsa öğrencileri kazasız çıkarmak mümkün değil. Bu konuda defalarca ilçe milli eğitime yazı yazdım, ancak iki yıldır hala aynı durum devam etmekte.*” diyerek güvenlik konusunda çekincelerini dile getirmiştir. Ayrıca pansiyonların güvenli olması konusunun pansiyon yönetimlerinden ziyade Milli Eğitim Bakanlığı’nın üzerinde durması gereken bir konu olduğunu eklemiştir.

Güvenlik önlemlerinden bahsettikten sonra katılımcılara kolluk kuvvetleriyle işbirliği yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Bu soruya da yöneticiler benzer cevaplar vermişlerdir. Bunlar; yoklamada eksik çıkan öğrencinin derhal velisinin arandığı, velinin haberi olmadığı durumlarda derhal polise bilgi verildiğidir. Bunun dışında 3 katılımcı pansiyon çevresinde devriye polis ekibinin bulunduğu belirtmiştir. Pansiyonların felaket durumlarındaki tahliye durumları ise Tablo 4.’de gösterilmektedir.

Tablo 4. *Felaket durumlarında pansiyonların tahliye durumları*

Yöneticinin Adı	Yeterlilik durumu	Yangın merdiveni	Yangın teçhizatı
Hakan (EY1)	Yeterli değil	Yok	Var
Mehmet (EY2)	Yeterli değil	Yok	Var
Aslı (KY1)	Yeterli değil	Yok	Var
Serhat (EY3)	Yeterli	Var	Var
Necati (EY4)	Yeterli	Var	Var
Aysun (KY2)	Yeterli	Var	Var
Mustafa (EY5)	Yeterli	Var	Var
İsmail (EY6)	Yeterli değil	Yok	Var

Tablo 4 incelendiğinde bazı katılımcılar, pansiyonların yangın ve deprem gibi felaket durumlarında öğrencileri tahliye etmek için yetersiz olduğunu ifade etmektedirler. Yangın merdiveni olmayan pansiyonlarda yöneticiler tahliye durumunun yetersiz olduğunu ve bu durumun yangın merdiveninin pansiyonun fiziki yapısına uygun olmadığından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra EY3 yangın merdiveninin ve gerekli ekipmanların bulunduğunu belirtmiş ve ardından “ *Türkiye deprem ve yangın felaketleriyle başa çıkma konusunda daha yeni yeni gelişmekte olan bir ülke. Bu konuda felaketler yaşandıkça bir şeyler yapılmaya çalışılıyor. Deprem kuşağında yer alan Japonya, Şili gibi ülkelerin çok gerisindeyiz. Her yılın başında tahliye tatbikatı yapıyoruz ancak sadece sembolik olarak kalıyor. O ciddi havayı hissedip ona göre davranmıyoruz. Gerçek bir olay yaşansa birbirimizi ezeriz panikten.*” diyerek bu konuda **gerekli farkındalığın henüz oluşmadığını** ifade etmiştir.

Katılımcılara pansiyonların fiziki yapısıyla ilgili yaşadığı sorunlar sorulduğunda ise katılımcılar Tablo 5’de belirtilen cevapları vermişlerdir.

Tablo 5. *Yöneticilerin pansiyonun fiziki yapısıyla ilgili yaşadığı sorunlar*

Fiziksel sorunlar	<i>n</i>
Isınma	5
Su ve elektrik tesisatı yetersizliği	5
Banyo ve tuvaletler	4
Odaların fiziki ve donanım yetersizliği	4
Binanın fiziki yetersizliği ve depreme dayanıksızlığı	3
Bahçesinin olmaması	3
Yüksek katlı, asansörsüz bina	3

Tablo 5. incelendiğinde araştırmaya katılan pansiyon yöneticilerinin fiziki yapıyla ilgili çeşitli sorunlardan şikâyetçi oldukları görülmektedir. Yaşanan sorunlara ilişkin EY1;

“Yurt binası fiziki yapı olarak çok yetersiz, odalar koğuş sistemine göre döşeli. 7 ila 10 kişilik odalarda öğrencilerin uyumu, uyku saatleri hep problem. Banyo konusu en sıkıntılı olduğumuz konu yurt binası 5 katlı bir bina ve banyo zemin katta. Banyo yapmak isteyen bir öğrenci 5 kat inip çıkıyor. Bina yapılırken bunlar düşünülmemiş. Yemekhane ayrı binada, pansiyonun tek bir girişi var ve yangın merdiveni yok. Ayrıca elektrik tesisatı eski, bu konuda ilgili makamlara yazı yazmamıza rağmen yeni binaya taşınacağımız sebep gösterilerek dönüt yapılmadı. Yeni bina 1-2 seneye anca hizmete girer, o zamana kadar idare etmekten başka çaremiz yok maalesef.” diyerek pansiyonun pek çok fiziksel eksikliğini bulunduğunu ve bu nedenlerden dolayı nöbet konusunda öğretmenlerin isteksiz olduğunu belirtmiştir.

Pansiyon yöneticileri en çok karşılaştıkları sorunları olarak da ısınmayı, elektrik ve su tesisatlarından kaynaklı sorunları göstermişlerdir. Özellikle elektrik tesisatındaki en küçük bir kısa devrenin büyük felakete neden olabileceğini belirten yöneticiler bu konuda çok tedirgin olduklarını bildirmişlerdir. Bu tesisatları değiştirmek için il milli eğitime yazı yazdıklarını; ancak **gerekli ödeneği** çıkarttıramadıklarını belirtmişlerdir. Pansiyonlarda yaşanan bu sorunlara yöneticiler ya kendi imkânlarıyla tamirciler, ustalar çağırarak tamirat yaptırmaya çalıştıklarını ya da üst mercilere resmi yazı yazarak çözüm talep ettiklerini belirtmişlerdir.

Pansiyonların fiziki koşullarının iyileştirilmesine dair neler yapılması gerektiği sorulduğunda ise katılımcılar Tablo 6’da belirtilen cevapları vermişlerdir.

Tablo 6. *Pansiyonun fiziki koşullarını iyileştirme konusunda yöneticilerin görüşleri*

Yönetici görüşleri	<i>n</i>
Elektrik ve su tesisatı değişmeli	7
Dinlenme ve etkinlik odaları	6
Baza sistemine geçilmeli	5
Yangın merdiveni yapılmalı	4
Ev ortamına benzetilmeli	4
Pansiyon yıkılarak yenisi yapılmalı	3
Güvenlik kameraları yenilenmeli	3
Yangın sensörü takılmalı	3

Odalar bölünmeli	2
Her kata banyo yapılmalı	2

Pansiyonlarında birçok fiziki sorunla uğraşan yöneticilerin pansiyonun fiziki yapısını iyileştirmeye yönelik görüşleri Tablo 6’da sunulmuştur. Yöneticiler, elektrik ve su tesisatlarının yenilenmesini, pansiyonlarda öğrenciler için dinlenme ve etkinlik odalarının oluşturulmasını ve baza sistemine geçilmesinin gerektiğini ifade etmektedirler. Ayrıca yangın merdiveni olmayan dört pansiyon yöneticisi ya bir an önce yangın merdivenin yapılmasını ya da pansiyonun yıkılması gerektiğini bildirmişlerdir. Pansiyonun ev ortamına benzetilmesi, güvenlik kameralarının yenilenmesi, yangın sensörü, her kata banyo yapılması, odaları 6 kişiden fazla olan odaların bölünerek odabaşına düşen öğrenci sayısının azaltılması ve odaların bölünmesi yöneticilerin vurguladığı diğer noktalardır.

EY5 pansiyonda yaşadığı fiziki sorunlarla alakalı “Bizim pansiyonumuz önceden pansiyon binası değilmiş. Sonradan pansiyona çevrilmiş bir bina. Çok eksiği var. Bütün eksikleri tamamlasak da yapı olarak pansiyon görüntüsünde değil. İyileştirmek için bir şey yapmaya gerek yok, yıkıp yenisini yapmak gerekli. Bana göre Türkiye geneli pansiyon standartları oluşturulmalı ve uygun olmayan pansiyonlar kademeli olarak kapatılmalı veya yeni binaya taşınmalıdır.” şeklinde açıklamalarda bulunmuştur. Bu pansiyon yöneticisi pansiyon binası olarak inşa edilmemiş bir binanın pansiyon hizmeti vermeye çalışmasının oldukça zor olduğunu vurgulamıştır.

Katılımcılara pansiyonda kalan öğrencilerin istenmeyen davranışları sorulduğunda ise katılımcılar Tablo 7’deki cevapları vermişlerdir.

Tablo 7. Pansiyonda kalan öğrencilerin gösterdiği istenmeyen davranışlar

İstenmeyen davranışlar	n
Alkol ve sigara kullanma	7
Etütlere karşı olma	7
Sorumluluktan kaçma	5
Pansiyondan izinsiz çıkma	5
İzinsiz eşya kullanımı	4
Giriş saatlerine uymama	4
Aidiyet duygusu eksikliği	4
Pansiyon demirbaşlarına zarar verme	3
Temizlik alışkanlığı eksikliği	3
Belletici öğretmeni dikkate almama	3

Tablo 7. incelendiğinde alkol ve sigara kullanımı ve etütlere karşı isteksiz olma problemlerinin görülme sıklığının fazla olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan yöneticiler sigara ve alkol kullanımının gençler arasında oldukça yaygınlaştığını ve bunda aile denetiminden uzakta olmalarının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca özellikle sigara kullanımının, pansiyon

binası içinde ve çevresinde çeşitli yerlerde engellenemez olduğu ve bu konuda en büyük görevin belletici öğretmene düştüğü belirtilmiştir. Bu konuda katılımcılardan EY1 “ Sigara kullanımını engellemek çok zor hatta imkânsıza yakın bir durum. Çünkü orada nöbet tutan öğretmenin ertesi gün dersi var, ondan sabaha kadar odaları belirli aralıklarla denetlemesini isteyemezsiniz. İsteseniz bile bu ücret karşılığında kimse yapmaz. Bu durumda öğretmen en geç saat 12.00’de yatış yoklamasını alıp yatıyor, bunu bilen öğrenciler pencereleri açıp rahatça sigara içebiliyorlar.” şeklinde açıklamasıyla sigara kullanımının engellenmesinin zor olduğunu belirtmiştir.

Yöneticilerin en çok bahsettikleri istenmeyen davranışlardan biri de etütlerde öğrencilerin ders çalışmaması ve etütlere girmek istememeleridir. Bunu da aile otoritesinin eksikliğine bağlamaktadırlar. Etütleri zorla etüt odasında tutulan 80 dakika olarak gören öğrencilerin sayısının pansiyonlarda bir hayli fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Belletici öğretmenin etüt salonunda öğrencilerin başında bulunduğu anda bile ders çalışmama konusunda ısrar eden öğrencilerin çok fazla olduğu belirtilmiştir. Yöneticilerin pansiyonlarda karşılaştığı öğrenci merkezli diğer istenmeyen davranışlar ise sorumluluklarından kaçma, pansiyondan izinsiz çıkma, arkadaşlarının eşyalarını izinsiz alma ve kullanma, pansiyona aidiyet hissetmeme, demirbaşlara zarar verme, temizlik alışkanlığından yoksun olma ve belletici öğretmenleri dikkate almama olarak sıralanmaktadır.

Katılımcılara öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla karşılaştıklarında neler yaptıkları sorulduğunda ise Tablo 8’de belirtilen cevapları vermişlerdir.

Tablo 8. Öğrencilerin istenmeyen davranışlarını çözme süreci

Çözüm süreci	n
Veli bilgilendirmesi	8
Rehberliğe yönlendirme	8
Öğrenciyle birebir konuşma	8
Pansiyondan çıkarma veya disiplin işlemi uygulama	5
Katı kurallar esnetilerek	3
Aidiyet duygusu kazandırılarak	2
Ev ortamı oluşturularak	2
Sportif, kültürel etkinlikler yapılarak	2

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların çözümünde en çok başvurulan yolun veli bilgilendirmesi, rehberlik servisine yönlendirme ve öğrenciyle birebir görüşme olduğu görülmektedir. İstenmeyen davranışların devam etmesi durumunda yöneticiler aileyi de bilgilendirerek öğrenciye disiplin işlemi uyguladıklarını ve problemin ortadan kalkmadığı durumlarda da öğrenciyi pansiyondan çıkarma yoluna gittiklerini belirtmişlerdir.

KY1 yöneticilik yaptığı pansiyonda yaşanan istenmeyen davranış problemlerini çözme konusunda şu görüşleri paylaşmıştır; “Pansiyonumuzda ve okulumuzda rehberlik öğretmeni yok, bu nedenden dolayı davranış bozukluklarını kendi tecrübelerime göre öğrenciyle birebir konuşarak çözmeye

çalışıyorum. Ancak mutlaka bir rehber öğretmene ihtiyacımız var, kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha karmaşıklar ve bazen onları anlamakta zorluklar yaşıyorum.” Burada pansiyonlarda rehberlik hizmetleri verebilecek bir öğretmenin gerekliliği açıkça dile getirmiştir. Bunların dışında problemin oluşmasını önleme çalışmalarının da yapıldığını KY1 şu sözleriyle özetlemiştir; “ Öğrencilerin pansiyon kurallarına uyması için öncelikle yurdu sevmeleri, yurt yaşantısından nefret etmemeleri gerekir. Bizler evimize gittiğimiz zaman televizyon izleriz, dinleniriz. Pansiyonda kalan öğrencilerin de bu tarz ihtiyaçları olduğu unutulmamalıdır. Biz bunun için televizyon odası yaptık, oraya koltuklar aldık. Öğrencilerimiz orada rahatça vakit geçirebiliyorlar. Bu şekilde yurttaki sosyal ortamda bulunan öğrencinin de problem çıkartma ihtimali düşüyor.”

Katılımcılardan EY2 yöneticilik yaptığı pansiyonda düzenlenen sportif ve kültürel etkinliklerin öğrenci davranışları üzerinde önemli yansımaları olduğunu belirtmiştir ve bu konuda şu ifadeler yer vermiştir; “ Öğrencinin pansiyon kurallarına uyum sağlamasının en temel ögesi öğrenciye aidiyet duygusu kazandırmaktır. Kendisini oraya ait hissedenden öğrenci ceza almaktan korktuğu için değil, öğretmenlerine mahcup olmaktan korktuğu için kurallara karşı gelme, kaçma gibi davranışlardan uzak durur. Bu durum aile ortamındakine benziyor, günümüzde kız çocukları erkek çocuklarına göre aileye dolayısıyla ev kurallarına daha bağlıdır.”

Katılımcılara pansiyona yeni gelen öğrencilerin karşılaştıkları problemler sorulduğunda ise katılımcılar Tablo 9’da belirtilen cevapları vermişlerdir.

Tablo 9. Pansiyona yeni gelen öğrencilerin karşılaştığı problemler

<i>Karşılaşılan problemler</i>	<i>n</i>
Uyum sorunları	8
Aile özlemi	8
Başkalarıyla aynı odada uyuyamama	7
Sorumluluk duygusunun eksikliği	5
Kişisel bakım ve temizlik alışkanlığı eksikliği	4
Aile otoritesinin eksikliği	4
Maddi durumun kontrol edilememesi	3
Eşyalarını üst sınıfların kullanmaları	1

Tablo 9 incelendiğinde pansiyona yeni gelen öğrencilerin en çok karşılaştığı sorunların uyum sorunları, aile özlemi ve başkalarıyla aynı odada uyuyamama olduğu görülmektedir. Birçoğunun kendi evlerinde bir veya iki kişi aynı odada uyurken pansiyon ortamında 4-6 kişiyle uyuyamama problemi çektiği belirtilmiştir. Işıkların geç saatlere kadar kapatılmayışının uykusuzluk problemini beraberinde getirdiği ve ertesi sabah öğrencinin derste uyukladığı belirtilmiştir.

EY2 pansiyona yeni gelen öğrencilerin problemleriyle alakalı “ Aşırı korumacı ailelerden gelen öğrencilerde kendi kendini idare edememe problemini sık sık yaşıyoruz. Öğrenci kişisel bakımını, temizliğini, düzenini sağlamada sıkıntı yaşıyor. Yatağını yapmadan yurdu terk ediyor. Ayrıyeten kendi maddi durumunu

kontrol edemiyor. Çünkü evdeyken buradaki gibi aylık harçlık almıyordu. Aileden uzakta olduğu için aile ayda bir para yüklü miktar para yolluyor, öğrenci maddi kontrol sağlayamayınca parasını hemen bitiriyor. Tekrar para istemeye de çekiniyor. Zaman zaman öğretmenlerinden borç isteyen öğrencilerimiz de oldu.” şeklinde açıklamalar yapmıştır.

Katılımcılara pansiyona yeni gelen öğrencilerin uyum problemlerini nasıl çözdükleri sorulduğunda ise katılımcılar Tablo 10’da belirtilen cevapları sıralamışlardır.

Tablo 10. Uyum problemlerinin çözüm yolları

Çözüm yolları	n
Oryantasyon çalışmaları	8
Öğrencilerle birebir görüşme	6
Bilgilendirme toplantıları	6
Veli bilgilendirme	5

Tablo 10. incelendiğinde pansiyona yeni gelen öğrencilerin yaşadıkları uyum problemlerinin çözümü için öncelikle öğrencilerin oryantasyon çalışmalarına alındıkları görülmüştür. Bu oryantasyon çalışmalarında “Pansiyon kuralları nedir? Pansiyonun işleyişi nasıldır? Neler yapılması gerekir? Neler yapılmaması gerekir?”, sorularının cevaplandığı dile getirilmiştir. Ayrıca öğrencilerle birebir görüşüldüğü ve benzer sorunları yaşayan öğrencilerle grup toplantıları yapıldığı belirtilmiştir. Bütün uyum çalışmalarına ve görüşmelere rağmen uyum sıkıntısı devam eden öğrencilerin veli ile iş birliği çerçevesinde pansiyondan çıkarıldığı ifade edilmektedir. Öte yandan katılımcılar bazı öğrencilerin pansiyon ortamında yaşamaktan rahatsız olduğunu ve pansiyonda kalmaya devam etmenin öğrencinin akademik başarısını düşüreceğini belirterek bu öğrencilerin ailelerini bilgilendirdiklerini ifade etmektedirler.

Katılımcılara öğretmenlerin ve diğer personelin öğrenci davranışlarına yansımaları sorulduğunda ise katılımcıların verdikleri cevaplar Tablo 11’de belirtilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin ve diğer personelin öğrenci davranışları üzerindeki yansımaları

Öğrenci davranışlarına yansımaları	n
Öğretmenin rol model alınması	8
Aile sıcaklığı hissettirmesi	6

Katılımcılara öğretmenlerin ve çalışan personelin öğrenci davranışları üzerindeki yansımaları sorulduğunda ise öğrencilerin sevdikleri öğretmenlerini rol model aldıkları, personeli abla veya anne gibi gördükleri şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca araştırmaya katılan 6 pansiyonda, personel ile öğrenciler arasında güçlü bir bağ olduğu ve bunun aile sıcaklığı özlemi çeken öğrencilere olumlu katkı sağladığı vurgulanmıştır.

Katılımcılardan EY2 istenmeyen öğrenci davranışlarının çözümünde öğrencilerin gelişim düzeylerinin dikkate alınması gerektiğini vurgulayarak; bu hususta belletici öğretmenleri uyardığını belirtmiştir. Ayrıca yöneticiler genel olarak iyi iletişim kuran öğretmenlerin öğrenciler tarafından daha çok sevildiğini ve örnek alındığını vurgulamışlardır. Öğrencilere mesafeli, soğuk davranan öğretmenlere ise onların da mesafeli davrandığını, mümkün olduğunca göz göze gelmemeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda EY5 “Öğrenciler, etüt saatlerinde belletici öğretmene göre davranış değişikliği gösteriyorlar. Kendileriyle ilgilenen, yakın davranan, çalışmalarının istikballeri için önemli olduğunu anlatan öğretmenlerin belletici olduğu günler ders çalışıyorlar, buna karşın herkesi etüt salonuna doldurup karşılarında kitap okuyup veya telefonla ilgilenen öğretmenlerin belletici olduğu günler de ise ders çalışıyormuş gibi görünüp telefonlarıyla oynuyorlar.” diyerek öğretmen davranışının önemine değinmiştir.

Pansiyonlarda yaşanan yönetsel sorunların öğrenciler üzerindeki yansımaları ise Tablo 12’de gösterilmektedir.

Tablo 12. Pansiyonlarda yaşanan yönetim sorunlarının öğrenciler üzerindeki yansımaları

Öğrenci davranışlarına yansımalar	n
İstenmeyen davranışlar gösterme	8
Pansiyona uyum sağlayamama	7
Akademik başarısızlık	7
Okul ve pansiyon değişikliği	3

Tablo 12. incelendiğinde pansiyon problemlerinin öğrenciler üzerinde istenmeyen davranışlar başta olmak üzere uyum sorunları, akademik başarısızlık, okul ve pansiyon değişikliği gibi olumsuz yansımaları olduğu görülmektedir.

KY1, yönetsel sorunların öğrencilerin pansiyona uyum sorunlarını arttırdığına dair görüşlerini şu şekilde aktarmaktadır; “ Bu yurdu yeni kullanmaya başladık, devredilen bir yurt olduğu için düzen oturtmak zaman aldı, tabii bu sürede öğrencilerden çok şikâyet aldık. Mesela koridorlarda bir sürü koltuk, dolap vardı. Demirbaş olduğu için atamıyoruz da, sonra sıcak su sorunu yüzünden öğrenciler arasında anlaşmazlıklar çıktı. Bu huzursuzluklar yüzünden yurda uyum sağlayamayıp ayrılan üç öğrencimiz oldu. Sorunları daha kısa zamanda çözebilseydik belki ayrılmayacaktı.” KY1’in sözlerinden pansiyon sorunlarının hızlı bir şekilde çözülememesinin öğrencilere olumsuz yönde yansıdığı anlaşılmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonuçlarından anlaşılacağı üzere okul müdürlerinin okullarda karşılaştığı sorunların başında belletici öğretmenlerin nöbet tutma hususu gelmektedir. Yöneticiler öğretmenleri istekli ve isteksiz nöbet tutan öğretmenler olarak iki farklı başlıkta değerlendirmektedir. İsteksiz nöbet tutan öğretmenlerin sorumluluktan kaçtıklarını, odalarına kapanabildiklerini, saatlerini

doldurmaya çalıştıklarını, görev konusunda bilgisi az olanların olduğunu ve sorunları görmezden geldiklerini vurgulamışlardır. Ayrıca bazı öğretmenlerin maddi sıkıntısı olmaması nedeniyle bu görevi almak istediğini veya pansiyonun fiziki yapısının da öğretmenleri nöbet konusunda isteksiz kılabilmiş olduğunu ifade etmektedirler. Bunun yanında nöbet tutmaya istekli öğretmenlerin de olduğunu, bu öğretmenlerin görevleri konusunda bilgili, öğrencilerle iletişim ve etkileşimleri güçlü, özverili çalışıp işini severek yapan öğretmenler olduğunu ifade etmektedirler. Ayrıca maddi sıkıntı çeken öğretmenlerin de nöbet görevini almaya daha istekli olduğunu ifade etmişlerdir.

Pansiyon yöneticilerin diğer sorun yaşadığı alanlar pansiyon binasının güvenliği ve fiziki ve donanımsal özellikleri gelmektedir. Yöneticiler deprem ve yangın durumunda okullarda tahliye sorunları yaşanabileceğini, okullarında yangın merdiveni olmadığını, binanın fiziki özelliklerinin yangın merdivenine uygun olarak yapılmadığını, güvenlik görevlisi olmadığını, su ve elektrik tesisatlarında sorun yaşadıklarını ve bu durumun ısınma, sıcak suya erişim başta olmak üzere hem güvenlik hem de sağlık açısından olumsuz sonuçları olduğunu vurgulamışlardır. Yine bazı yöneticiler pansiyon binalarının fiziki yapı ve bahçe açısından yetersiz olduğunu, yeterli sayıda banyo ve tuvalet olmadığını, odaların yatak kapasitesi açısından yetersiz olduğunu ve öğrencilerin kalabalık odalarda kaldığını ifade ederek pansiyonlarda üzerinde durulan sorun alanlarının iyileştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bu sorunların giderilmesine yönelik bütçe sıkıntısı çektiklerini, üst birimlerle yazışmalar yürüttüklerini; ancak sonuç almada zorlandıklarını vurgulamışlardır.

Pansiyonlarda belirtilen sorunların yanı sıra istenmeyen öğrenci davranışları da gözlenmektedir. Bu istenmeyen davranışlar alkol ve sigara kullanımı, etütlere karşı olma, sorumluluktan kaçınma, pansiyondan izinsiz ayrılma, arkadaşlarının eşyalarını izinsiz kullanma ve alma, giriş saatlerine uymama, pansiyona ait hissetmeme, demirbaşlara zarar verme, öz-bakım becerilerini gerçekleştirememe ve belletici öğretmenleri dikkate almama olarak sıralanabilir. Yöneticiler bu sorunlar karşısında veli bilgilendirmesi, rehberliğe yönlendirme, birebir konuşma, disiplin işlemi uygulama veya pansiyondan çıkarma, katı kuralları esnetme, aidiyet hissettirmeye çalışma, ev ortamı oluşturma, sportif ve kültürel faaliyetleri artırma gibi çözüm yollarına başvurumaktadırlar. Ayrıca öğrencilerin pansiyonlara yeni gelen öğrencilerin yaşadığı en belirgin sorun ise pansiyona uyum sağlayamama olarak ifade edilmektedir. Bu sorunları aile özlemi çekme, arkadaşlarıyla aynı odada kalamama, sorumluluk hissetmeme, öz-bakım becerilerini gerçekleştirememe, aile otoritesinin eksikliği, paralarını kontrol edememe ve üst sınıfların alt sınıfların eşyalarını izinsiz kullanmaları takip etmektedir. Yöneticiler bu sorunlara yönelik oryantasyon çalışmaları, birebir görüşmeler, pansiyon hakkında bilgilendirme toplantıları ve velilerle görüşmeler gerçekleştirmektedir. Diğer taraftan öğrenciler pansiyonlardaki belletici

öğretmenler ve diğer yardımcı personelle iyi ilişkiler kuruyorlarsa; onları kendilerine rol-model olarak alabilmekte, aile sıcaklığını hissedebilmektedir. Son olarak pansiyonda yaşanan sorunların öğrenciler üzerinde istenmeyen davranışlar, uyum problemleri, akademik başarısızlık, okul ve pansiyon değiştirme gibi olumsuz yansımaları olabilmektedir.

Araştırmanın sonuçları ilgili literatür çerçevesinde incelendiğinde yatılı okullarda gerçekleştirilen araştırmalarla benzerlik taşıdığı söylenebilir. Öncelikle pansiyonlarda görev yapan belletici öğretmen bulma noktasında sıkıntı çekildiği (Özan ve diğerleri, 2012), bazı öğretmenlerin sorumluluk almaktan kaçarak öğrencilere rehberlik etmediği, nöbet görevini gerçekleştiren öğretmenlerin aynı gün derse girmeleri nedeniyle kendilerini yorgun hissettiği ve öğrencilerle fazla ilgilenmediği, bekar ve genç öğretmenlerin maddiyat nedeniyle nöbet konusunda istekliken; maddi durumu iyi olanların nöbet görevini istememeleri (Dağlı ve Gündüz, 2008; Özmen ve Tonbul, 2010) ilgili araştırmalarda çıkan sonuçlardan bazılarıdır. Öte yandan pansiyonlarda güvenlik probleminin yanı sıra öğrencilerin fiziksel, sosyal ve kültürel açıdan gelişimlerini destekleyici rol oynayan spor salonlarının, etüt merkezlerinin, hobi odalarının, yeşil alanların ve bahçenin olmaması noktasında eksikler söz konusudur. Ayrıca bazı pansiyon binalarının bina yapısı, tuvaletler, banyo, fiziksel ekipman açısından yetersiz ve donanımsız olduğu vurgulanmaktadır (Bostan, 2005; Çokamay ve diğerleri, 2014; Işıkoğlu, 2007; Kazu ve Aşkın, 2011)

Pansiyonlarda yaşanan fiziki donanım sıkıntısıyla birlikte öğrencilerin de yaşamış olduğu sorun alanları çeşitlilik göstermekte ve pansiyonlarda istenmeyen öğrenci davranışları gözlenebilmektedir. Pansiyonlarda öğrencilerin başta uyum sorunları olmak üzere aile özlemi, öz-bakım becerilerini yapamama (Özan ve diğerleri, 2012), pansiyona kendisini ait hissetmeme, öğretmenlerle ergenlik problemlerini konuşamama (İnal ve Sadık, 2014; Yılmaz, 2012), yaşı büyük olan öğrencileri yeni gelen ve diğer öğrenciler üzerindeki baskısı ve şiddet (Acar, 2008), odaların, banyo ve tuvaletlerin temizliği, odaların kalabalıklığı, rehberlik hizmetlerinin yetersizliği, yöneticilerin tavırları, yemekler (Karataş ve Atıcı, 2014) sosyal, kültürel ve sportif aktivite alanlarının eksikliği (Özmen ve Tonbul, 2010) gibi noktalarda sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca öğrencilerde öğretmenlere karşı antipati ve saygısızlık, okuldan kaçma, sık hastalanma, araç-gereçlere zarar verme, lakap takma, yalan, devamsızlık ve pansiyondan kaçma, akademik başarısızlık gibi istenmeyen davranışlarda gözlenebilmekte (Yılmaz, 2012) ve yöneticiler bu durumda veli görüşmeleri, ceza verme ve birebir görüşme gibi çözüm yollarını kullanmaktadır (Özan ve diğerleri, 2012).

Öneriler

Anayasanın 24. ve 42. maddeleri gereğince hiçbir çocuk eğitim ve öğrenim hakkından mahrum bırakılmadığı gibi kadın, erkek herkese fırsat ve imkan eşitliği sağlanır. Dolayısıyla da maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılması zorunludur. Ayrıca özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır. Bu doğrultuda eğitimde fırsat ve imkan eşitliği çerçevesinde, Türkiye’de dezavantajlı durumdaki özellikle de kırsal kesimde yaşayan ve gelir düzeyi açısından düşük gelirli çocukların herhangi bir yapı ve organizasyonun eline bırakılmadan M. K. Atatürk’ün de ifade ettiği üzere fikri hür, vicdani hür, irfanı hür nesiller olarak yetişmesi için; devletin gözetimindeki aile ortamını aratmayan, fiziki yapı ve teknolojik donanım açısından zengin pansiyonlarda parasız bir biçimde kalmaları ve kaliteli bir eğitim almaları sağlanmalıdır. Bu anlayışla pansiyonlarda sözü edilen banyo, tuvalet eksikliği gibi fiziki yapı ve teknolojik donanım eksiklikleri kapatılmalı, nasıl ki otellere yıldız sistemi uygulanıyorsa pansiyonlara da uygulanmalı ve şartları taşımayan pansiyonlara öğrenci alımı durdurulmalıdır. Ayrıca pansiyonların güvenliğini sağlamak üzere güvenlik personeli temini, yangın merdiveni, su ve elektrik tesisatlarının onarımı sağlanmalı; pansiyonların bütçe sıkıntıları dikkate alınarak ödenek ayrılmalıdır. Yine pansiyonlarda koğuş veya ranza sistemi olarak kalabalık odalar yerine; yeni pansiyonlar inşa edilerek pansiyonların ve odaların kapasiteleri hem öğretmenlerin denetimi sağlayabileceği hem de öğrencilerin bazalarında huzur içinde kalabileceği sayıya düşürülmelidir. Öte yandan gerek mevcut gerekse yapılması planlanan pansiyonlarda öğrencilerin ders çalışmaktan zevk alacağı teknolojik donanım açısından zengin etüt merkezleri; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetleri gerçekleştirebileceği alanlar oluşturulmalıdır. Öğretmenler açısından, belleticilik görevleri nöbet görevlerinin ücretleri arttırılması ve nöbetin olduğu veya ertesi gün izinli sayılmaları gibi teşvik edici düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca öğrenciler açısından her pansiyonun bünyesine bir rehber öğretmen atanmalı, yeni gelen öğrenciler için oryantasyon programlarının içeriği zenginleştirilmeli ve pratik esaslı olmalıdır.

Kaynakça:

- Acar, H. (2008). *Samsun YİBO öğrencilerinin spor yapma alışkanlıkları ve şiddete uğrama durumlarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Aksoy, N. (2008). Multigrade schooling in Turkey: An overview. *International Journal of Educational Development*, 28, 218–228.
- Aksu, A. (2009). Kriz yönetimi ve vizyoner liderlik. *Journal of Yaşar University*, 4(15), 2435-2450.
- Aralpcan, H. (1998). *Yatılı ilköğretim bölge okulları'nın sayısal gelişimi ve hizmet sunduğu çevre*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Balay, R., Kaya, A. ve Doğu, Z. (2012). Ortaöğretim pansiyonlarında kalan lise öğrencilerinin öğretmen öğrenci ilişkisine ilişkin algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 103-128.
- Bostan, F. (2005). *Yatılı ilköğretim bölge okullarında toplam kalite yönetimi uygulamasının değerlendirilmesi (Tunceli ve Elazığ illerinde bir araştırma)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Çakıroğlu, E. ve Çakıroğlu, J. (2003). Reflections on teacher education in Turkey. *European Journal of Teacher Education*, 36(2): 253–264.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.), Sage Publications, CA.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2007). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd ed.). Thousand Oaks: Sage.
- Çiftçi, Ş. K. ve Cin, F. M. (2017). What matters for rural teachers and communities? educational challenges in rural Turkey. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*. doi: 10.1080/03057925.2017.1340150
- Çokamay, G., Çavdar, D. ve Çok, F. (2014). Yatılı ilköğretim bölge okulu (yibo) öğrencilerinin gelişim gereksinimleri ve yaşam koşulları: Öğretmen görüşlerine dayalı bir inceleme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 47(1), 19-42.
- Dağlı, A. ve Gündüz, H. (2008). Yatılı ilköğretim bölge okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri (Diyarbakır ili örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 12-35.
- Glesne, C. (2016). *Becoming qualitative researchers: An introduction* (5th ed.). Boston, MA: Pearson.

- İnal, U. ve Sadık, F. (2014). Yatılı ilköğretim bölge okullarının okul yaşam kalitesine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(2), 169-194.
- Işıkoğlu, Y. E. (2007). *Hakkari ilinde bulunan YİBO'ların olanakları ve sorunları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Karataş, S. ve Atıcı, M. (2014). Sınavla öğrenci alan ortaöğretim okullarının pansiyonunda kalan öğrencilerin pansiyonla ilgili görüşleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 4(2), 167-177. doi: 10.13114/MJH.201428436
- Kazu, İ. Y. ve Aşkın, Z. (2011). Yatılı ilköğretim bölge okullarının etüt saatlerinde ve boş zaman etkinliklerinde karşılaşılan sorunlar (Elazığ ili örneği). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(3), 39-46.
- Kızılaslan, I. (2012). Teaching in rural Turkey: Pre-service teacher perspectives. *European Journal of Teacher Education*, 35 (2), 243–254.
- MEB, (1982). *Okul Pansiyonları Kanunu*. <http://www.resmigazete.gov.tr> adresinden 03.03. 2018 tarihinde erişilmiştir.
- MEB, (1983). *Okul Pansiyonları Yönetmeliği*. <http://www.resmigazete.gov.tr> adresinden 03.03. 2018 tarihinde erişilmiştir.
- MEB, (2017). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2016-2017 Yılı*, http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=270 adresinden 03.03. 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Öğdül, H. G. (2010). Urban and rural definitions in regional context: A case study on Turkey. *European Planning Studies*, 18 (9), 1519–1541.
- Özan, M. B., Sağlam, H. ve Karaca M. (2012). Yatılı ilköğretim bölge okullarında pansiyon yönetiminde karşılaşılan sorunlar (Malatya-Diyarbakır ili örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 126-138.
- Özmen, F. ve Tonbul, T. (2010). Yatılı ilköğretim bölge okulları sınıflarında disiplin sorunları ve baş etme yolları (Elazığ ili örneği), 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 775-779.
- Şenol, D. ve Yıldız S. (2009). Yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrenci-öğretmen ve aile etkileşimi (Diyarbakır – Erzurum örneği). *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 359-376.

TUIK,(2017). *Türkiye Nüfus İstatistik verisi*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27587> adresinden 03.03. 2018 tarihinde erişilmiştir.

Uysal, İ. (2016). *Pansiyonlu okullardaki öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ve başarılarına etkisi* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, A. (2012). Yatılı ilköğretim bölge okulları sorunlarının öğrenci algılarına göre değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,11(3), 659 -679.